

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Institutionen för svenska språket

Reduktionerna och uttalsangivelserna

**En studie av reducerade uttalsformer i några
enspråkiga svenska ordböcker**

Johanna Einarsson

MAGISTERUPPSATS, 15 hp
Svenska språket, avancerad nivå
Vårterminen 2013
Handledare: Anna Hannesdóttir

Sammandrag

Syftet med denna uppsats har varit att undersöka i vilken utsträckning reducerade uttalsformer anges i ett urval enspråkiga svenska ordböcker samt att, med hänsyn till ordböckernas funktion, diskutera värdet av sådana former. De ordböcker som ingått i undersökningen är *Norstedts svenska uttalslexikon* (NSU, Hedelin 1997), *Svenska språknämndens uttalsordbok* (SSNU, Garlén 2003), *Lexin* <<http://lexin2.nada.kth.se/sve-sve.html>> och *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (SO, 2009).

Materialet har utgjorts av de 50 mest frekventa orden i korpusen SUC 2,0 <https://svn.spraakdata.gu.se/sb-arkiv/pub/frekvens/stats_SUC2.txt>. Uttalsangivelserna för dessa ord, vilka samtliga är funktionsord, har undersökts i NSU, SSNU, *Lexin* och SO, och en beräkning har gjorts av antalet reducerade uttalsformer i de olika ordböckerna. En närmare analys har också gjorts av uttalsangivelserna för funktionsorden *och*, *är*, *att*, *med* och *det*.

Av de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0 anges minst en reducerad uttalsform för 30 ord i en eller flera av de undersökta ordböckerna. Uttalsordböckerna (NSU och SSNU) redovisar fler sådana former jämfört med allmänordböckerna (SO och *Lexin*). Det totala antalet reducerade uttalsformer är 76 i den deskriptiva uttalsordboken NSU, 9 i den normativa uttalsordboken SSNU, 4 i inläroordboken *Lexin* och 1 i definitionsordboken SO. De skillnader som föreligger mellan ordböckerna i detta avseende kan till stor del anses motiverade med hänsyn till ordböckernas funktion. I vissa fall borde dock fler reducerade former redovisas. I inläroordboken *Lexin*, som anger reducerade former för orden *det* (pron.), *och*, *jag* och *med*, borde t.ex. sådana former ges även för andra frekvent förekommande funktionsord (infinitivmärket *att*, kopulan *är* etc.). Information om hur dessa mycket vanliga ord normalt realiseras i sammanhängande tal skulle vara värdefull för inläroaren vid tillägnandet av målspråkets prosodi (jfr t.ex. Kjellin 1998:173f.).

Nyckelord: Reducering, uttalsangivelser, prosodi, språkinläring, funktionsord.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Syfte	2
1.2. Disposition	2
2. Forskningsbakgrund	3
2.1. Uttalsangivelser i ordböcker	3
2.1.1. Typer av uttalsinformation	3
2.1.2. Uttalsnormer och uttalsvariation.....	4
2.1.3. Typer av uttalsnotation.....	4
2.2. Prosodi i svenskan	5
2.3. Prosodi och andraspråksinläring	6
2.4. Innehållsord och funktionsord	7
3. Ordböckerna	9
3.1. <i>Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien</i>	9
3.2. <i>Svenska språknämndens uttalsordbok</i>	9
3.3. <i>Norstedts svenska uttalslexikon</i>	10
3.4. <i>Lexin</i>	11
4. Material och metod	12
5. Resultat	14
5.1. Reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, <i>Lexin</i> och SO	14
5.2. Ordböckernas reducerade uttalsformer från ett användar- perspektiv.....	15
5.3. <i>Och, är, att, med, det</i>	17
5.3.1. <i>Och</i>	17
5.3.2. <i>Är</i>	19
5.3.3. <i>Att</i>	19
5.3.4. <i>Med</i>	20
5.3.5. <i>Det</i>	22
6. Sammanfattning och diskussion	24
Referenser	26

Bilaga 1. Ljudsymboler i urval	30
Bilaga 2. Antalet reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, <i>Lexin</i> och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0	32
Bilaga 3. Reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, <i>Lexin</i> och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0. Ord sorterade på antal reducerade uttalsformer (RU)	34

Tabell- och figurförteckning

Tabell 1. Antalet reducerade uttalsformer (RU) i NSU, SSNU, <i>Lexin</i> och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0	15
Figur 1. Angivelser för lemmat <i>och</i> i NSU, SSNU, <i>Lexin</i> och SO	18
Figur 2. Angivelser för lemmat <i>är</i> i NSU och <i>vara</i> i SSNU.....	19
Figur 3. Angivelser för lemmat <i>att</i> (1 och 2) i NSU och SSNU	19
Figur 4. Angivelser för lemmat <i>med</i> i NSU, SSNU och <i>Lexin</i>	21
Figur 5. Angivelser för lemmat <i>det</i> (det.) och <i>det</i> (pron.) i NSU, <i>det</i> (pron., det.) i SSNU samt <i>det</i> (pron.) i <i>Lexin</i>	22

1. Inledning

Det råder en tämligen samstämmig uppfattning bland olika språkbrukare om normerna för det skrivna språket. Standardformer vad gäller stavning har, åtminstone för det stora flertalet ord, etablerats och används allmänt i hela det svenska språkområdet. Med det talade språket förhåller det sig delvis annorlunda (jfr Garlén 2003:7f.). Den normerade ortografin motsvaras av ett mycket variabelt uttal. Betydande skillnader finns mellan olika regionala varieteter, och därtill kan uttalet påverkas av den enskilda kommunikationssituationen, talarens sinnesstämning etc. Beroende på sammanhanget kan tydligare eller ledigare uttalsformer realiseras, och den variation som förekommer i löpande tal är så omfattande att den svårligen kan beskrivas till fullo (jfr Malmberg 1984: 134, Hedelin 1997:8, Bruce 2012 [1998]:76f.).

Den uttalsinformation som ges i ordböcker brukar i regel begränsas till lexikal nivå, och nödvändigheten av detta betonas exempelvis i förordet till den engelska ordboken *Webster's third new international dictionary of the English language* (Gove 2000 [1993]):

It should be clearly understood that in striving to show realistic pronunciations definite limitations are fixed by the very nature of a dictionary. Each word must be isolated and considered apart from its place in connected spoken discourse. (2000:5a)

Samtidigt torde det – kanske särskilt från inlärarsynpunkt – även vara värdefullt med upplysningar om hur ord realiseras i sammanhängande tal (jfr Kjellin 1998:173f.), och i vissa fall förekommer det att ordböcker redovisar andra former än det lexikala uttalet. I engelsk-svenska ordböcker kan t.ex. funktionsord som normalt är obetonade (*am*, *and* m.fl.) anges med reducerade uttalsvarianter (Svensén 2004:144). I *Norstedts stora engelsk-svenska ordbok* (2000) anges exempelvis för ordet *am* uttalet [æm, obet. əm, m] och för ordet *and* [ænd, ən, beton. ænd].¹ I

¹ Förklaringar av ljudsymboler ges i bilaga 1.

denna uppsats undersöks huruvida liknande information ges i olika typer av enspråkiga svenska ordböcker för några vanliga funktionsord. De ordböcker som ingått i undersökningen är *Norstedts svenska uttalslexikon* (Hedelin 1997), *Svenska språknämndens uttalsordbok* (Garlén 2003), *Lexin* <<http://lexin2.nada.kth.se/sve-sve.html>> och *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* (2009).

1.1. Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka i vilken utsträckning reducerade uttalsformer ges för frekvent förekommande funktionsord i ett urval enspråkiga svenska ordböcker samt att, med hänsyn till de olika ordböckernas funktion, diskutera värdet av sådana uttalsformer.

1.2. Disposition

I det följande ges inledningsvis en forskningsöversikt (kap. 2). Därefter följer en presentation av de undersökta ordböckerna (kap. 3) och en beskrivning av det material och den metod som använts (kap. 4). I kap. 5 redovisas undersökningens resultat, som sammanfattas och diskuteras i kapitel 6.

2. Forskningsbakgrund

2.1. Uttalsangivelser i ordböcker

Uttalsinformation ser olika ut i olika typer av ordböcker. Skillnaderna avser bl.a. vilka *typer av uttalsinformation* som ges, vilken *uttalsnorm* som legat till grund för angivelserna, hur mycket *variation* som visas samt *hur* och *var* uttalsinformationen presenteras (Svensén 2004:142–158.) För en allmän översikt över uttalsangivelser i enspråkiga ordböcker, se även Ternes 1989:508–518.

2.1.1. Typer av uttalsinformation

De uttalsupplysningar som ges i ordböcker kan t.ex. avse ljudens kvalitativa egenskaper, betoningens placering och typ av ordaccent (accent 1 eller 2). I vilken mån sådan information ges kan bero på ordbokens syfte och funktion. I enspråkiga ordböcker för modersmålstalare anses det ibland tillräckligt att ange uttal för ord som kan vålla svårigheter, t.ex. främmande ord (jfr Svensén 2004:142). Enligt Jackson (2002:103f.) är denna gränsdragning dock i vissa fall problematisk, och han framhåller även att beskrivningen av respektive ord kan ses som ofullständig utan fonologisk information:

How a word is pronounced is one of its idiosyncractic [sic!] facts; it is the phonological counterpart of spelling (orthography), its shape in the medium of sound as against its shape in the medium of writing. We would expect, therefore, that dictionaries would indicate at least the sounds that constitute the pronunciation of the word, and for words of more than one syllable the stress pattern. (2002:102)

I svenska enspråkiga ordböcker för modersmålstalare kan även utförliga upplysningar om ordaccent anses befogade, bl.a. då dessa ordböcker i viss mån används av inlärare (Svensén 2004:148, se vidare Malmgren

1992). I de större definitionsordböcker som getts ut under senare år – *Nationalencyklopedins ordbok* 1995–1996, 2004 och *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* 2009 – anges ordaccent för samtliga två- och flerstaviga lemmen.

2.1.2. Uttalsnormer och uttalsvariation

De uttalsupplysningar som ges i ordböcker syftar inte till att redogöra för alla de uttalsvarianter som förekommer i bruket. Vilka former som anges skiljer sig emellertid åt mellan olika typer av ordböcker. Uttalsordböcker ger t.ex. mer detaljerade upplysningar och fler variantformer än allmänordböcker, och i inläroordböcker begränsas i vissa fall antalet variantformer för att inte skapa osäkerhet hos användaren (jfr Landau 2001:125). Beroende på ordbokens inriktning kan också normativa aspekter beaktas i olika hög grad. Så kan exempelvis *koncern* av normativa skäl anges med det uttal som bäst överensstämmer med stavningen ([kɔn'sæ:ŋ] som rimmar på *värn* i stället för [kɔn'sæ:ŋ] som rimmar på *hörn*), och för adjektivet *vänlig* kan kort vokal i den inledande stavelsen anges i enlighet med uttalet av det samhöriga substantivet *vän* (se vidare Garlén 2003:9f.). Olika bedömningar kan göras angående vilka kriterier som ska ligga till grund för normeringen, och det råder i vissa fall delade meningar om vilken uttalsform som är att föredra.

Det uttal som från geografisk synpunkt anges som huvuduttal i allmänordböcker är i regel det uppsvenska/centralsvenska uttalet, och därtill kan vissa vanligt förekommande regionala varianter redovisas (Svensén 2004:144, angående regional variation se vidare t.ex. Bruce 2010, 1974). Från stilistisk synpunkt anges främst ”den form som är representativ för det vanliga, ’vårdade’ uttalet” (Svensén 2004:144). Exempelvis undviks vissa reducerade former som från normativ synpunkt inte är fullt accepterade av språkvården (t.ex. *program* utan det första r-ljudet).

2.1.3. Typer av uttalsnotation

Uttalsnotation kan göras i själva lemmat och/eller genom separat transkription. Notation enbart i lemmat kan t.ex. förekomma i ordböcker som endast anger betoning och vokallängd. Notation med enbart separat transkription kan t.ex. användas då skillnaden är stor mellan stavning

och uttal. I de fall båda notationstyperna kombineras kan t.ex. betoning och vokallängd markeras i lemmat och övrig uttalsinformation anges separat (Svensén 2004:144f.). Den separata transkriptionen kan göras med fonematisk, fonetisk eller ortografinära transkription. Vid *fonematisk transkription* används någon variant av IPA-alfabetet (utvecklat av The International Phonetic Association), och varje fonem motsvaras då av ett särskilt tecken. IPA-alfabetet kan även användas för *fonetisk transkription*, som till skillnad från fonematisk även återger allofoner. *Ortografinära transkription* (eng. *respelling*) innebär att uttalet anges med vanliga bokstäver.

En fördel med IPA-transkription är dess entydighet; varje symbol representerar ett noga definierat ljud. Symbolerna måste dock läras in, vilket kan vara problematiskt för vissa användare. I realiteten är det vanligt att flera transkriptionssystem kombineras. I ordböcker som i huvudsak tillämpar fonematisk transkription kan t.ex. en fonetisk distinktion göras mellan mer öppna/slutna vokallallofoner, t.ex. *här* ['hæ:r] (mer öppet ä-ljud) / *häl* ['hɛ:l] (mer slutet ä-ljud). Ortografinära transkription kan kompletteras med vissa symboler från IPA-alfabetet för ljud som inte motsvaras av en bokstav i skrift, t.ex. ŋ (ng-ljud) och ʃ (sj-ljud). Strikt fonetisk transkription tillämpas sällan, bl.a. eftersom ett stort antal allofoner försämrar läsbarheten. (För diskussion om olika typer av uttalsnotation i ordböcker, se al-Kasimi 1977:34–48, Benson et al. 1986: 175–201, Fraser 1997, Landau 2001:118–127, Jackson 2002:102–105.)

2.2. Prosodi i svenskan

Prosodi avser det talade språkets rytmiska, melodiska och dynamiska egenskaper. Prosodins funktion är att strukturera talet och därigenom underlätta kommunikationsprocessen. Om talet endast bestod av enskilda segment (vokal- och konsonantljud), skulle det vara mycket svårt att hantera för både talaren och lyssnaren (Bruce 2012:15f.).

Kännetecknande för svenskans prosodi är bl.a. växlingen mellan betonade och obetonade stavelser. En betonad stavelse är lång, och det förlängda ljudet utgörs av antingen ett vokal- eller ett (efter kort vokal följande) konsonantljud. Betonade stavelser utsägs tydligare än obetonade, och de uppfattas kanske också ofta som starkare. Enligt Fant & Kruckenberg (1994:140f.) tycks dock intensiteten endast ha en marginell betydelse i detta avseende.

I centralsvenskt standardspråk har betonade stavelser ”en stigande ton, en ’melodi’ som går från lågt till högt rakt igenom hela stavelsen” (Kjellin 2002:226). I vissa fall, beroende på ordens morfologi, uttalas den betonade stavelsen i stället med en fallande ton – accent 2 (grav accent). Accent 2 – som av Gårding 1974, Kjellin 2002 m.fl. anses vara den enda tonaccenten i svenskan – ger information om den morfologiska segmenteringen i exempel som *femton* kontra *fem ton* (med tonaccenten i fet stil) (Kjellin 2002:226).² Obetonade stavelser uttalas med ”en stillaliggande ton, som brukar ligga kvar på den tonhöjd där närmast föregående långa stavelse slutat”.

2.3. Prosodi och andraspråksinlärning

Prosodins betydelse vid andraspråkinlärning har uppmärksammats av bl.a. Gårding 1974, 1979, Bannert 2004, Kjellin 2002, 1995, Thorén 2008, 2009, Holmegaard & Källström 1993 och Anderson-Hsieh et al. 1992. Tidigt tillägnande av målspråkets prosodi främjar kommunikationen och torde också kunna leda till att inläraren ”snabbare, bättre och lättare [lär sig] även andra språkliga enheter, som ord och grammatiska mönster” (1993:203).

Rytmen kan ses som det mest grundläggande prosodiska draget på ord-, fras och satsnivå. Till rytmen bidrar främst betoningen, som åstadkoms genom ett framhävande av vissa stavelser (se t.ex. Bannert 1979: 11). Korrekt placering och realisering av betoningen är central för förståelsen, och enligt en strategi för uttalsundervisning kallad BP (basprosodi)³ bör inlärare med svenska som målspråk främst fokusera på följande:

² Teleman (2008:49) framhåller att de två ordmelodierna i svenskan brukar kallas tonaccenter, men att ”[d]en egentliga tonaccenten är accent 2”. Accent 1 kan närmast betraktas som ”frånvaro av annan melodi än den som följer av betoning och satsintonation”. Även Riad 2009 tar upp skillnaden mellan accent 1 och accent 2, och han konstaterar att endast accent 2 är ”fonologiskt aktiv” (s. 101, Riads kursivering). (Angående tonaccent i svenskan, se även t.ex. Elert 1981:42–69.)

³ Begreppet *basprosodi* introducerades av Bannert 1979.

- Betona rätt ord i satsen
- Betona rätt stavelse i det betonade ordet (... i de betonade orden) genom att göra den längre än omgivande, obetonade stavelser.
- Förläng rätt ljud i betonade stavelser: vokalen eller närmast följande konsonant.

(Thorén 2008:134)

Samtliga punkter avser den temporala aspekten *duration* (längd), och uppmaningarna sammanfattas av Thorén (2008:135): ”Förläng rätt ljud.”

Vid sidan av betoningen kan även intonationen anses betydelsefull för språktillägnet, och Kjellin 2002 ger följande rekommendation för andraspråksundervisningen:

Ge inläraren prosodin allra först, med framför allt betoningarna och rytmen, vokal- och konsonantlängdskontrasterna och melodin, vilket leder till en effektiv kommunikationsförmåga och ger de grundläggande förutsättningarna för det fortsatta språktillägnet. (2002:178f.)

Prosodins betydelse lyfts även fram i styrdokument för ett flertal olika kurser inom skolväsendet <<http://www.skolverket.se/>>. Som centralt innehåll i kursen modersmål anges t.ex. ”[u]ttal, betoning och satsmelodi” (åk 1–3, 4–6) och, för åk 7–9, ”[u]ttal, betoning och satsmelodi i jämförelse med svenskan samt olika talade variationer av modersmålet” <<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/laroplaner/grundskolan/modersmal>>. Ett annat exempel är kurskraven för två gymnasiekurser i ämnet svenska som andraspråk (SAS 2 och SAS 3), enligt vilka eleven för betyget A (dvs. högsta betyg) ska kunna ”använda betoning och intonation för att framhäva betydelsenyanser” <<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/sva?subjectCode=SVA>> (s. 6, 9, fet stil i originalet borttaget).

2.4. Innehållsord och funktionsord

Ordförrådet (*lexikonet*) kan indelas i *innehållsord* (betydelsebärande ord) och *funktionsord* (”grammatiska” ord). Till innehållsorden räknas främst substantiv, adjektiv, huvudverb, (icke-pronominella) adverb och vissa andra ord (förkortningar m.m.). Funktionsord är prepositioner,

pronomen, konjunktioner, subjunktioner, hjälpverb, pronominella adverb, artiklar samt infinitivmärket *att* (SAG I:158, 172, jfr Kjellin 2002:124f.). Gränsen mellan dessa båda kategorier är inte alltid skarp. Exempelvis kan kopulaverb (*vara, bli*) räknas som funktionsord, trots att de grammatiskt fungerar som huvudverb (jfr Hedlund 2008:4).

Innehållsorden är betydligt fler än funktionsorden, medan funktionsorden generellt sett har en betydligt större användningsfrekvens (se vidare Allén 1971, jfr Kjellin 2002:124f.). Innehållsord kan vara centrala för förståelsen av en specifik text, men vilka innehållsord som dyker upp är i hög grad kontextstyrta. Funktionsorden förekommer däremot med stor regelbundenhet, och de beskrivs av Kjellin (2002:125) som ”en sorts ramverk i färdiga typkonstruktioner och mönsterfraser (’yttrandepaket’)”. Dessa, menar han, bör andraspråksinlärare tillägna sig ”som prefabricerade enheter i vilka [...] innehållsorden väljs och byts efter sammanhanget”.

Innehållsord tenderar att vara betonade i sammanhängande tal, medan funktionsord normalt är obetonade.

3. Ordböckerna

3.1. *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*

Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien (2009, härfter förkortad SO) behandlar ca 65 000 lemmor. SO är en definitionsordbok som avser ”att ge så fullständiga upplysningar som möjligt om alla viktiga ord i det svenska ordförrådet” (s. IX). Information ges om bl.a. ordens betydelse, stavning, böjning, uttal, fraseologi, stilvärde och historia. Uttalsupplysningarna är enligt SO ”i princip fullständiga” (s. X), och vid behov ges även information om böjningsformers uttal. Betoning, ordaccent och vokalkvantitet i den betonade stavelsen anges med ett accenttecken i själva lemmat, och i de fall det bedömts nödvändigt ges uttalsinformation i en separat parentes. Uttalsupplysningar ges för samtliga lemmor med undantag för ord vars uttal är helt regelbundet utifrån ortografin (*rad, till* etc.). I de fall flera uttalsformer ges används förkortningen ”el.” då varianterna är ”nästan likvärdiga” och ”äv.” då förstaformen är ”klart mer bruklig” (s. X). Uttalsnotationen följer i stor utsträckning ortografin, men några specialtecken används, t.ex. ŋ (ng-ljud som i *perrong*), ʃ (sj-ljud som i *division*) och χ (ach-ljud som i *rioja*) (s. XXV).

En enspråkig allmänordbok av SO:s typ är i första hand avsedd för reception och produktion på modersmålet (jfr Svensén 2004:48).

3.2. *Svenska språknämndens uttalsordbok*

Svenska språknämndens uttalsordbok (2003, härfter förkortad SSNU) behandlar 67 000 ord. Ordbokens syfte är att ange uttalsformer ”som kan accepteras och brukas allmänt över hela det svenska språkområdet” (s. 7). Ordboken är i hög grad normativ, även om det faktiska språkbruket ligger till grund för rekommendationerna:

Ordbokens rekommendationer utgår från det faktiska språkbruket, men detta språkbruk har värderats och i varje enskilt fall tar ordboken ställning till vad som kan vara en lämplig uttalsform. Detta innebär att även uttalsformer som är mindre vanliga ibland kan föreslås. Det innebär också att alla uttalsformer som anges i ordboken har ansetts vara fullt användbara. (SSNU 2003:8)

I SSNU redovisas endast former som bedömts vara representativa för svenskt standarduttal, och antalet variantformer i ordboken har därmed till viss del begränsats. Uttalet är noterat med IPA-transkription, och detaljerad information ges om bl.a. betoningsgrader och enskilda språkljuds kvalitet.⁴ Vid alternativa uttalsformer används förkortningen ”el.”, som i vissa fall följs av något tillägg: ”ledigare”, ”engelskinspirerat” etc. Uttalsvariation kan även anges med en parentes:

chutney s. -n '(t)ɛat:ni [...] (s. 50)

Ordbokens målgrupp utgörs av alla som söker information om svenskt standarduttal – såväl modersmålstalare som inlärare.

3.3. *Norstedts svenska uttalslexikon*

Norstedts svenska uttalslexikon (1997, härefter NSU) behandlar ca 145 000 lemmor. Målet med NSU har, i likhet med SSNU, varit att beskriva uttalsformer ”som inte omedelbart kan placeras geografiskt i landet” (s. 5). NSU har emellertid en mer deskriptiv inriktning än SSNU:

Utgångspunkten har varit att behandla ord som är eller nyligen har varit i bruk utan onödiga tillrättalägganden.
[---]

⁴ För ordet *deklaration* anges t.ex. uttalsformerna [deˈklaraˈfjuːn] el. [dɛkˈlara-] el. [dɛklarˈa-]. Tecknet [ˈ] definieras i SSNU:s översikt över ljudsymboler som ”långt ljud vid rytmisk framhävnings av obetonad stavelse”, och denna framhävnings kan således enligt de angivna uttalsformerna ske i ordets första eller andra stavelse. Sker framhävnings i den första obetonade stavelsen kan det (något) förlängda ljudet vara antingen vokalen [eˈ] eller konsonanten [kˈ]. Ordet kan även uttalas med olika eljud, bl.a. [e], såsom i *seans* och *teater*. (För förklaring av ljudsymboler se även bilaga 1.)

Många samtal har visat att det finns starka åsikter om vad som är rätt och vad som är fel i enskilda uttalsfrågor, vad som är lämpligt och vad som är mindre lämpligt. För ord där uppfattningarna går isär är målet att redovisa vanliga former snarare än föra fram någon särskild mening om ”ett gott uttal”. (NSU 1997:6f.)

I NSU ges ett stort antal variantformer, ofta med kommentarer som ”tydligt”, ”ledigare äv.”, ”mera sällan” etc. Angivelserna noteras med IPA-skrift, och liksom i SSNU ges detaljerade upplysningar om betoningsgrader m.m.

NSU vänder sig dels till modersmålstalare för uttalsupplysningar om t.ex. lånord, dels till personer ”som lär sig eller har lärt sig svenska som främmande språk” (s. 10). Den senare gruppen kan behöva konsultera ordboken även för upplysningar om uttalet av vanligare ord.

I en recension av NSU (Kjellin 1998:173–177) behandlas bl.a. ordbokens lemmalista, transkriptionssystem och upplysningar om uttalsvariation. Kjellin framhåller bl.a. värdet från inlärarsynpunkt av de reducerade uttalsformer som ges i ordboken.

3.4. *Lexin*

Lexin står för ”Lexikon för invandrare” och är en serie ordböcker omfattande ett enspråkigt svenskt lexikon, ett tjugotal tvåspråkiga lexikon mellan svenska och stora invandrarpråk samt ett svensk-engelskt lexikon. Ordböckerna, som föreligger i pappers- och/eller elektronisk version, är i första hand avsedda för personer som ska lära sig svenska. Ordböckerna innehåller främst vanliga ord och ord som är viktiga för att kunna orientera sig i det svenska samhället (se vidare Hult 2008, Gellerstam 1999).

Den elektroniska enspråkiga *Lexin*-ordboken <<http://lexin2.nada.kth.se/sve-sve.html>> (härefter förkortad *Lexin*) stod färdig i en omarbetad och utökad version 2011. Den innehåller 28 500 lemman, för vilka upplysningar ges om bl.a. uttal, böjning, ordklass och betydelse. Uttalet anges med ortografinära transkription, och till skillnad från SO används vanliga bokstäver även för ljud som inte motsvaras av en särskild bokstav i skrift: [ng], [sj], [tj]. Betoning anges med en punkt under vokalen i den betonade stavelsen, och lång vokal/konsonant anges med kolon efter det långa ljudet. Utöver det transkriberade uttalet finns även en funktion med hjälp av vilken användaren kan lyssna på inlästa former av ordbokens lemman.

4. Material och metod

Materialet till undersökningen av frekvent förekommande funktionsord har tagits fram genom en frekvenssökning i korpusen SUC 2,0 i Språkbankens databas <https://svn.spraakdata.gu.se/sb-arkiv/pub/frekvens/stat_s_SUC2.txt>. ⁵ Uttalsangivelserna för de 50 mest frekventa orden (vilka samtliga är funktionsord) har undersökts i NSU, SSNU, *Lexin* och SO, och en beräkning har gjorts av antalet reducerade uttalsformer i de olika ordböckerna. Som reducerade former har räknats samtliga obetonade former, t.ex. [sɔ] för adverbet *så* i NSU (förkortad duration jämfört med den lexikala uttalsformen ['so:]). Vid bortfall av ljud har såväl betonade som obetonade former räknats som reducerade. Exempelvis innehåller artikeln för pronomenet och determineraren *det* i SSNU två reducerade former utöver *det* (tydliga) lexikala uttalet: [de:] och [de]. I de fall en form anges flera gånger i samma artikel har den räknats endast en gång. Detta gäller t.ex. formen [n], som i NSU följs av exemplen *ta den* ['ta:n] och *hitta den* ['hit:an].

Vidare har en närmare analys gjorts av uttalsangivelserna i de olika ordböckerna för ett urval funktionsord vars finala konsonantljud ofta reduceras i löpande tal: *och*, *är*, *att*, *med* och *det*. Dessa ord hör till de mest frekventa som genererades i korpussökningen. ⁶ Infinitivmärket *att* vacklar mellan den ortografinära uttalsformen [at:] och den reducerade varianten [ɔ]. För den homografa subjunktionen förekommer däremot inte den senare uttalsformen (SAG II:745). För att se hur denna uttals-

⁵ SUC står för Stockholm-Umeå-korpus och innehåller olika typer av texter med olika stilnivå. Den togs fram på 1990-talet i ett försök att skapa en s.k. balanserad korpus, dvs. en korpus som kan antas vara representativ för språket som helhet <<http://spraakbanken.gu.se/swe/resurser/suc>>.

⁶ De tjugo mest frekventa orden som genererades i sökningen i SUC 2,0 var *och* (konj.), *i* (prep.), *en* (det.), *av* (prep.), *är*, *som* (adv.), *att* (inf.märke), *på* (prep.), *att* (subj.), *med* (prep.), *det* (pron.), *för* (prep.), *inte*, *till* (prep.), *den* (det.), *har*, *ett* (det.), *han*, *var* (verb) och *som* (konj.).

skillnad hanteras i de olika ordböckerna har såväl infinitivmärket som subjunktionen tagits med i analysen. Uttalsangivelserna för orden *och*, *är*, *att*, *med* och *det* har granskats med hänsyn till ordböckernas funktion.

5. Resultat

I detta kapitel redogörs inledningsvis för representationen och distributionen av de reducerade uttalsformerna i NSU, SSNU, *Lexin* och SO (kap. 5.1). Därefter ses de reducerade formerna i ordböckerna från ett användarperspektiv (kap. 5.2). I kap. 5.3 analyseras uttalsangivelserna i de olika ordböckerna för orden *och*, *är*, *att*, *med* och *det*.

5.1. Reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, *Lexin* och SO

Undersökningen av uttalsangivelserna i NSU, SSNU, *Lexin* och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0 visar att 30 av dessa ord anges med en eller flera reducerade uttalsformer i minst en av de undersökta ordböckerna (se bilaga 2 och 3 samt tabell 1).

Störst antal reducerade uttalsformer för de undersökta orden redovisas i NSU: 76 st. Flest sådana variantformer ges i denna ordbok för pronomenet *det* (7 st.) följt av *är* (5), *till* (prep.), *vid* (prep.) och *vara* (4). För 19 av de undersökta orden anges endast lexikalt uttal, och för ett ord – *får* – ges ingen uttalsinformation.

I SSNU anges enbart lexikalt uttal för det stora flertalet ord: 41 st. För övriga 9 ord redovisas en eller flera reducerade former (totalt 18 st.): *jag* (3 st.), *och*, *i* (prep.), *att* (inf.märke), *det* (pron.), *de* (det.), *det* (det.) och *de* (pron.) (2 st. vardera) samt *är* (1).

Lexin ger uttalsinformation för samtliga undersökta ord med undantag för determineraren *det*, som i ordboken anges under lemmat *den*. I regel redovisar ordboken endast lexikalt uttal, men för 4 ord – *det* (pron.), *och*, *jag* och *med* – ges även en reducerad form. Den reducerade formen är också den som lästs in för de två senare av dessa ord.

I SO ges ingen uttalsinformation för ord som har helt regelbundet (lexikalt) uttal, och för flertalet ord ges därför ingen uttalsinformation. För 18 ord anges lexikalt uttal, i regel med ett accenttecken utsatt i själva lemmat. Detta gäller t.ex. orden *en'*, *hon'* och *han'*, som uttalas

med kort vokal, trots att vokalen följs av endast en konsonant.⁷ För vissa ord (6 st.) ges information om enskilda ljuds kvalitet i en separat parentes, t.ex. *som* [såm´], *och* [åk´ el. å]. Det senare av dessa ord är det enda av de 50 undersökta orden som anges med en reducerad uttalsform i SO.

TABELL 1. *Antalet reducerade uttalsformer (RU) i NSU, SSNU, Lexin och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0 (se även bilaga 2 och 3). L = enbart lexikalt uttal anges. Streck (-) = ingen uttalsangivelse.*

RU	NSU	SSNU	<i>Lexin</i>	SO	Totalt
7	1	0	0	0	1
5	1	0	0	0	1
4	3	0	0	0	3
3	10	1	0	0	11
2	7	7	0	0	14
1	8	1	4	1	14
L	19	41	45	18	123
-	1	0	1	31	33

5.2. Ordböckernas reducerade uttalsformer från ett användarperspektiv

Som framgår av sammanställningen i kap. 5.1 är skillnaden stor mellan de undersökta ordböckerna vad gäller antalet angivna reducerade uttalsformer. Till stor del kan denna skillnad också anses motiverad med hänsyn till de olika ordböckernas funktion. Så framhåller exempelvis Svensén (2004:143) att det normalt inte finns anledning att i en allmänordbok redovisa detaljer och uttalsvarianter i samma utsträckning som görs i specialordböcker över uttal: ”Det praktiska syftet måste komma i första hand, och enbart de viktigaste varianterna bör redovisas.” Av de undersökta ordböckerna anger också uttalsordböckerna (NSU och SSNU) fler reducerade former jämfört med allmänordböckerna (SO och *Lexin*). Särskilt stort är antalet reducerade former i den deskriptiva uttalsordboken NSU, som utöver dessa ”ledigare” former även ger tämligen omfattande upplysningar om regional variation. I uttalsordboken

⁷ Lexikalt uttal skulle även kunna anges för böjningsformen *kan*, som saknar uttalsinformation i ordboken.

SSNU redovisas betydligt färre variantformer, vilket kan ses som förenligt med dess normativa inriktning:

Syftet är inte att förteckna så många förekommande uttalsvarianter som möjligt, inte ens sådana som kan begränsas till en viss varietet. Det är å andra sidan inte heller frågan om att försöka åstadkomma ett helt enhetligt uttalskick. För många ord redovisas därför flera uttalsvarianter i ordboken [...]. Vad som är centralt är att användningen av de uttalsformer som rekommenderas skall leda till en god talförståelse inom alla delar av språkområdet. (SSNU 2003:8)

Inlärarordboken *Lexin* avser att ge uttalsinformation för samtliga lemman – även dem vars uttal hade kunnat ges med en regel (se Gellerstam 1999:5). Detta stämmer också med de ord som undersökts; för samtliga ord i lemmaposition – av vilka flertalet har regelbundet uttal – ges utförliga uttalsupplysningar. I regel avser uttalsinformationen lexikal nivå, men för några av de undersökta orden anges även en reducerad uttalsform. Att upplysningar ges om hur dessa mycket vanliga ord realiserar i sammanhängande tal är värdefullt för inläraren vid tillägnandet av svenskans prosodi (jfr Kjellin 1998:173f.), och reducerade former borde därför redovisas i ännu större utsträckning i denna typ av ordbok.

Även i definitionsordboken SO anges det lexikala uttalet av ord på ett utförligt sätt. För ett ord – *och* – ges också, som nämnts, en reducerad variantform: *å*. Att en sådan frekvent brukad uttalsform redovisas i ordboken är befogat med hänsyn till att ordboken avser ”att ge så fullständiga uppgifter som möjligt om alla viktiga ord i det svenska ordförrådet” (SO 2009:IX). Reducerade former skulle av samma skäl också kunna ges för andra mycket vanliga ord som ofta reduceras i löpande tal (*det, är* etc.).

5.3. *Och, är, att, med, det*

I följande avsnitt redogörs för resultatet av undersökningen av uttalsangivelserna för orden *och*, *är*, *att* (inf.märke/subj.), *med* (prep./adv.) och *det* (pron./det.) (kap. 5.3.1–5.3.5). De ordboksartiklar som innehåller reducerade former redovisas i sin helhet för (här angivna betydelser av) respektive ord (figur 1–5). För förklaringar av ljudsymboler, se bilaga 1.

5.3.1. *Och*

För konjunktionen *och* redovisas en eller flera reducerade former i samtliga undersökta ordböcker (se figur 1). I uttalsordböckerna ges information för olika uttalsformer om huruvida de står i betonad/obetonad ställning, och i NSU skiljs mellan olika betoningsgrader i löpande tal. I SSNU ges också en hänvisning till lemmat *att* (infinitivmärket), vars uttal ofta sammanfaller med uttalet av *och*. Av de varianter som anges i NSU för löpande tal, ['o:] respektive [ɔ], är kanske den senare formen betydligt vanligare än den förra, och som obetonad form i SSNU kunde kanske den senare, [o], anges i första hand i stället för [ɔk].

I SO är angivelsen [åk' el. å], och eventuellt skulle skillnaden i uttal mellan formerna kunna preciseras, t.ex. genom att andraformen förses med någon form av tillägg: <obetonat> el. dyl. En sådan information om sammanhangets betydelse för uttalet kan då beaktas vid läsningen av de exempel som ges i artikeln, t.ex. *jackan är varm ~ vindtät / Var det roligt eller besvärligt? – Det var både ~*.

I *Lexin* anges den reducerade formen med en parentes runt konsonantljudet: [å(k:)]. Även i detta fall skulle formerna kunna skiljas åt med någon kommentar om att [å] är den vanliga formen när ordet är obetonat.

NSU

och konj. ['øk:] el. ['o:] ★ uttalas i
löpande tal ['o:] el. obetonat [ɔ]; i
betonad ställning ['øk:]

SSNU

och konjunktion ɔk: el. som obetonat ɔk el. o(jfr
1att)

Lexin

☐ **och** [å(k:)] LYSSNA konj.

☐ (binder samman ord eller satser av samma slag)

Exempel:

- pojkar och flickor
- hon vaknade, klädde på sig och satte på kaffe

Uttryck:

- **bättre och bättre (sämre och sämre, större och större etc.)** allt bättre (sämre, större)

SO

och [äk' el. å] konj.

- 1 vartill kommer, som en motsvarande del av sammanhanget för att ange att den följande företeelsen, egenskapen, händelsen etc. bildar en sammansatt helhet med den föregående {JFR ²samt}: *jackan är varm ~ vindtät; mul ~ klövsjuka; julskinka, äppelmos ~ senap; måna damer ~ herrar; en glad ~ fryntlig farbror; NN ~ ON framförde ett sångnummer; hovdjuren uppdelas i partåiga ~ uddatåiga; rusa hit ~ dit; leta på ~ under bordet; farmor stickade ~ farfar läste tidningen*
- äv. för att ange de inte upprepade delarna av ett sammansatt förlopp el. tillstånd vartill kommer, på motsvarande sätt: *i morgon blir det mulet ~ tidvis regn; hon rökte cigaretter ~ läste deckare; NN brukar spela tennis ~ ON fotboll*
- ofta för att ange en i tiden följande del av ett förlopp e.d.: *vi gick till stranden ~ badade; kom fram ~ säg vad du heter; han sparkade upp dörren ~ rusade in med dragen pistol*
- äv. försvagat för att ange pågående förlopp (i vissa uttryck): *sitta ~ läsa; ligga ~ sova; stå ~ hänga i gathörnen; gå omkring ~ fåna sig*
- äv. betr. sammanhang där ett ömsesidigt förhållande råder: *Erik ~ Anna kysstes; USA ~ Ryssland kom överens om att återuppta förhandlingarna; min mor ~ jag är ganska lika; det är olika hur man upplever ~ använder en bild*
- ibl. allmännare för att antyda ett (obestämt) samband; ofta i titel, rubrik e.d.: *konung ~ adel i stormaktstidens Sverige; finansministern ~ skattemoralen*
- ibl. i en sorts absolut konstr.: *Var det roligt eller besvärligt? - Det var både ~*
- spec. i nonchalanta el. snäsiga svar: *Du har inte ätit upp maten! - Ja, ~ (vad vill du säga med det)?*
- och** så vidare se ¹vidare
- HIST.: sedan 800-talet (runsten, t.ex. Rök,

Östergötland); vanl. runform *auk*, fornsv. *ok*, *och*; samma ord som **ock**

2 (i konstruktion med imperativ) så följer därav att den aktuella händelsen e.d. inträffar {JFR ³så}: *handla hos oss för 500 kr ~ du får ett par byxor på köpet; gör det misstaget en gång till ~ du får se dig om efter ett annat jobb*

HIST.: sedan 1320-50 (En nyttigh Bok om Konunga Styrilse och Hödinga); se **och** 1

och

Det finns en gammal regel som säger att man inte ska inleda en mening med *Och* eller *Men*. Regeln kan möjligen vara motiverad i skolsammanhang (på lägre stadier), men generellt sett är den omotiverad och t.o.m. skadlig, eftersom den hindrar stilistiska nyanser att komma till uttryck. Se t.ex. följande, en skildring av en resa till och ett besök vid en dödsbädd: "Resan tog lång tid./.../När jag sent omsider kom fram till Berlin, visste jag inte om jag ännu skulle hinna fram i tid. Jag fortsatte omedelbart och kom till Romanäs sanatorium på en tisdag. Och på torsdagen dog Harriet." (Elsa Björkman-Goldschmidt, Harriet Löwenhielm, Sthlm 1947.) Här bidrar det meningsinledande *Och*, som ofta annars, till att framhäva slutpunkten i ett dramatiskt stegrad förlopp.

Man kan också peka på att sättet att inleda meningar med *Och* är ett av de viktigaste stildragen i den svenska bibelöversättningen.

FIGUR 1. Angivelser för lemmat **och** i NSU, SSNU, Lexin och SO.

5.3.2. Är

Presensformen *är* står som lemma i NSU och *Lexin*, medan SSNU och SO anger den under infinitivformen *vara*. I NSU anges uttalet ['æ:r], och därtill ges exempel på reducerade former och variation i vokal-kvalitet i såväl betonad som obetonad ställning (figur 2). SSNU ger utöver det lexikala uttalet även en reducerad, ”ledigare”, variantform: [e:].

NSU

är verb ['æ:r] el. ofta ['e:] ★ obetonat [ɛ] el. [ɛ̃]; mindre ofta öppet ä-ljud, [æ]; östra Sverige har former som [e:] ◦ presens till verbet *vara* 5

SSNU

5vara v. 'vð:ra, pres. **är** æ:ɪ el. ledigare e:, pret. och imp. **var** vð:r **varit** 'vð:rit, konj. **vore** 'vù:rə, opt. **vare** 'vð:rə

FIGUR 2. Angivelser för lemmat *är* i NSU och *vara* i SSNU.

I *Lexin* redovisas det lexikala uttalet [ä:r], och därtill borde en reducerad form anges för detta vanliga funktionsord. Kopulan *är* står ofta i obetonad ställning, och så är också fallet i flertalet av de språkexempel som ges i ordboken: *han är snickare / Den boken är min / hon är mycket duktig*. För uttrycket *är och förblir*, som också finns med i artikeln, skulle den betonade formen särskilt kunna anges.

I SO ges som nämnts ingen uttalsinformation för *är* och andra ord med förutsägbart lexikalt uttal.

5.3.3. Att

Att kan dels stå som infinitivmärke, dels som subjunktion/konjunktion, och detta anges i samtliga undersökta ordböcker. I uttalsordböckerna ges för infinitivmärket flera obetonade former utöver det lexikala uttalet (figur 3):

NSU

att 1 inf märke ['at:] ★ obetonat [ɪat]; i talspråk ofta [ɔ] el. [ɔ̃]
att 2 konj ['at:] ★ obetonat [ɪat].
 Uttalet [ɔ] används inte för konjunktionen *att* men ofta för infinitivmärket *att*; förbindelsen *att veta att* uttalas ofta [ɔ`ve:ta'at:]

SSNU

1att infinitivmärke **at:** el. som obetonat **at** el. ɔ (jfr och)
2att subjunktion **at:**

FIGUR 3. Angivelser för lemmat *att* (1 och 2) i NSU och SSNU.

Subjunktionen/konjunktionen anges endast med lexikalt uttal i SSNU, medan NSU anger en obetonad form: [ˌat]. I NSU ges även en särskild kommentar om uttalsskillnaden mellan de båda homograferna: ”Uttalet [ɔ] används inte för konjunktionen *att* men ofta för infinitivmärket *att*”. Denna uttalsskillnad exemplifieras också med förbindelsen *att veta att*: [ɔˈve:taˈat:].

I inläroordsboken *Lexin* anges lexikalt uttal för såväl konjunktionen som subjunktionen: [at:]. Information skulle även kunna ges om hur ordet i sina respektive betydelser realiseras i löpande tal.

SO ger ingen uttalsinformation för ordet *att* (se föregående avsnitt).

5.3.4. *Med*

Funktionsordet *med* kan vara adverb eller preposition, vilket anges i samtliga undersökta ordböcker. I NSU ges för adverbet en reducerad ”ledigare” form, som också följs av en kommentar: ”ofta med d-bortfall”. För prepositionen redovisas tre reducerade former utöver (två varianter av) det lexikala uttalet (figur 4). SSNU anger endast tydligt lexikalt uttal för såväl adverbet som för prepositionen.

I *Lexin* anges den reducerade formen med en parentes runt konsonant-ljudet: [me:(d)]. För prepositionen skulle denna angivelse kunna kompletteras med en obetonad form utan långt ljud, t.ex. [me]. Den inlästa formen i ordboken är reducerad (utan d-ljud), och denna form har använts för samtliga betydelser av *med* – även för substantivet.⁸

SO ger ingen uttalsinformation för ordet *med*.

⁸ Av de undersökta orden anger ordboken f.ö. samma inlästa uttalsform även för homograferna *jag*, *en*, *men* och *man*. Den reducerade uttalsformen för pronomenet *jag* anges även för substantivet *jag* med betydelsen ’en människas natur, ego’. Den korta vokalen hos funktionsordet *en* (adv./det./pron./räkn.) anges även för substantivet *en*. Den korta vokalen hos konjunktionen *men* anges även för substantivet med betydelsen ’skada’. Pronomenet *man*, liksom substantivet med betydelsen ’vuxen person av hankön’, anges med lång vokal, dvs. som substantivet med betydelsen ’långt hår i nacken på häst eller lejon’. I de transkriberade angivelserna särskiljs däremot de olika betydelserna hos dessa homografer.

NSU

med 1 A adv ['mɛ:d] el. ['mɛ:d]
 ledigare ['mɛ:] ★ ofta med d-bortfall
med 1 B prep ['mɛ:d] el. ['mɛ:d]
 ledigare ['mɛ:] ★ obetonat [,mɛ] el.
 [,mɛ]

SSNU

2med adv., prep. mɛ:d

Lexin

▢ **med (1)** [mɛ:(d)] LYSSNA adv.

▢ 1. i samverkan, i sällskap

Exempel:

- publiken sjöng med i refrängen
- Vill du åka med till stan?
- Vi ska spela Jeopardy, vill du vara med?

Uttryck:

- **är med på ett höm** får delta (i något)

▢ 2. också <vardagligt>

Exempel:

- hon tror fortfarande att jultomten finns, och det gör hennes storebror med
- Jag vill med ha glass!

▢ **med (2)** [mɛ:(d)] LYSSNA prep.

▢ 1. under samverkan eller medverkan av

Exempel:

- pannkakor med sylt
- Jag ska tala med min fru om saken!

▢ 2. genom att använda

Exempel:

- Ät med kniv och gaffel!

▢ 3. när det gäller

Exempel:

- Du kan vänta med betalningen!
- Är du nöjd med cykeln?

▢ 4. i många uttryck

Uttryck:

- **från och med (klockan 9)** med start (klockan 9)
- **med all rätt** helt motiverat eller rättvist
- **med andra ord (m.a.o.)** sagt på annat sätt
- **med anledning av** på grund av
- **med avsikt** avsiktligt
- **med hjälp av något** med något som hjälpmedel
- **med hänsyn till** om man tar hänsyn till
- **med rätta** helt rättvist
- **med tanke på** med hänsyn till, om man beaktar
- **med tiden** så småningom
- **med undantag av** bortsett från
- **till och med (t.o.m.)** även, så mycket som; så länge som
- **är med barn** är gravid

FIGUR 4. Angivelser för lemmat med i NSU, SSNU och Lexin.

5.3.5. *Det*

Funktionsordet *det* anges som pronomen och bestämd artikel i samtliga undersökta ordböcker.

NSU

det 1 art best ['de:t] el. (östsvenskt) ['de:t] ★ oftast enbart [ɪdɛ] el. [ɪdɛ]
det 2 pron ['de:t] el. (östsvenskt) ['de:t] eller reducerat till ['de:] eller ['dɛ]
 ★ obetonat enbart [ɪdø] el. [ɪdɛ] el. [ɪdɛ]; i ledigt tal reduceras *det* i vissa ställningar till enbart [t], exempelvis *tag det lugnt*, [tɑ't'løŋt]; i andra fall återger talspåret bara [ə], ex. *var'e här den hanna?*, *är'e du?*

SSNU

det pron., best. art. **de:t** • I löpande ledigt tal används ofta uttalsformen **de:** el. obetonat **de.**

Lexin

▣ **det (2)** [de:t eller de:] LYSSNA pron.

▣ (saknar egentlig betydelse)

Exempel:

- det regnar
- Det var jag som skickade kortet!

▣ **den (1)** [den:] LYSSNA bestämd artikel
(det, de eller dom)

▣ (anger ofta att det följande substantivet betecknar något som redan är känt)

Exempel:

- den röda bilen
- de små barnen
- glass är det bästa barnen vet

▣ **den (2)** [den:] LYSSNA pron.
(det, dess, de eller dom, dem eller dom)

▣ 1. (anger något tidigare omtalat)

Exempel:

- Var är boken? – Den är här!
- Var är barnen? – De är på stranden!

▣ 2. (utpekande och ibland betonat)

Exempel:

- den boken har jag inte läst

Uttryck:

- **de där (skorna)** de (skorna) där borta
- **den här (boken)** denna (bok)

▣ **det (1)** [de:t eller de:] LYSSNA pron. se **den (2)**

FIGUR 5. Angivelser för lemmat *det* (*det.*) och *det* (*pron.*) i NSU, *det* (*pron.*, *det.*) i SSNU samt *det* (*pron.*) i Lexin.

I NSU ges en rad uttalsformer i såväl betonad som obetonad ställning (figur 5). Även de kraftigt reducerade formerna [t] och [ə] hos pronomenet finns med, och dessa följs också av exempel: *tag det lugnt*, [ˌtɑːtˈlʉŋt] respektive *var'e här den hamna? / är'e du?* Exemplet är i sig belysande, även om de anges på lite olika sätt; det första med IPA-skrift och de två senare med ortografinära transkription. Även i SSNU ges ett flertal former för pronomenet och den bestämda artikeln: lexikalt uttal och uttal i betonad/obetonad ställning i ”löpande ledigt tal”.

I *Lexin* anges två uttalsformer för den pronomina betydelser av detta ord: [de:t eller de:]. Till dessa skulle den obetonade formen [de] kunna fogas. Den bestämda artikeln står, tillsammans med formerna *de* och *dom*, under lemmat *den*. Uttal finns angivet i ordboken för *den*, *de* och *dom*, och denna information kan kompletteras med en uttalsangivelse också för den bestämda artikeln *det*.⁹

SO ger ingen uttalsinformation för ordet *det*.

⁹ Vad gäller *de* borde man i denna inläroordbok också ange [dåm:] som förstaform i stället för [de:], som nog är sällsynt i bruket.

6. Sammanfattning och diskussion

Uttalsangivelser i ordböcker brukar som nämnts begränsas till lexikal nivå, och i den engelska ordboken *Webster's third new international dictionary of the English language* (Gove 2000 [1993]), som inledningsvis citerades, motiveras detta på följande sätt:

It is impracticable to show in a dictionary many kinds of variations – rising or falling pitch, syllabic emphasis or lack of emphasis, contradiction or prolongation of sounds – to which the pronunciation of a word is susceptible under the influence of other words temporarily associated with it. (2000:5a)

Trots de svårigheter det innebär att redovisa hur enskilda ord realiseras i sammanhängande tal, ges viss sådan information – i form av upplysningar om ords reduktioner – i olika typer av ordböcker. Av de 50 funktionsord som i detta arbete undersökts anges reducerade uttalsformer för 30 ord i minst en av ordböckerna NSU, SSNU, *Lexin* och SO. Uttalsordböckerna (NSU och SSNU) ger fler reducerade former än allmänordböckerna (SO och *Lexin*). Uttalsordboken NSU, som genom sin deskriptiva inriktning kan förväntas redovisa variantformer i tämligen stor utsträckning, är den ordbok som ger flest reducerade former, och som mest anges 7 st. för ett enskilt ord. Samtidigt kan noteras att NSU för 20 ord (t.ex. *som* (pron.), *har*, *hon* och *han*) inte ger någon reducerad uttalsform, trots att även dessa ord i regel är obetonade i löpande tal. Svårigheten i att på ett fullständigt sätt redovisa ords uttal tas också upp i ordbokens förord:

Antalet möjliga lediga uttal, särskilt de former som uppträder i snabbt löpande tal, är [...] så stort att en ordbok inte kan ge en uttömmande beskrivning av alla lediga former. De lediga uttalen i NSU är enbart en samling exempel på vad som kan förekomma. (NSU 1997:8)

Uttalsordboken SSNU är i jämförelse med NSU mer restriktiv med variantformer. En rad kriterier som begränsar antalet angivna former har legat till grund för normeringen i ordboken. Till de uttalsformer som

undvikits hör bl.a. sådana som är behäftade med ”geografiska begränsningar” (*kex* anges t.ex. med k-ljud i stället för tje-ljud) eller ”introducerar [...] främmande – fonetiska, fonologiska eller fonotaktiska – element” (*wok* anges t.ex. med vanligt v-ljud och inte med ett engelskt eller kinesiskt uttal av *w*) (s. 10). För ett tämligen stort antal ord redovisas dock flera uttalsformer i ordboken, och av de undersökta funktionsorden ges reducerade variantformer för nio ord. Sådana former skulle kunna ges i ännu större utsträckning för frekvent förekommande ord som ofta reduceras i löpande tal. Information av detta slag skulle vara särskilt värdefull för inlärare och därtill stämna väl med ordbokens syfte att ange former som leder till ”en god talförståelse inom alla delar av språkområdet” (s. 8).

I de allmänordböcker som undersökts ges färre detaljer jämfört med uttalsordböckerna, vilket får anses rimligt med hänsyn till ordböckernas funktion (jfr Svensén 2004:143). Samtidigt är uttalsangivelserna även i allmänordböckerna mycket utförliga på lexikal nivå. I SO ges information om betoning, ordaccent, kvantitet och vid behov även om enskilda språkljuds kvalitet. De enda ord som saknar uttalsangivelser är de som utifrån ortografin har helt förutsägbart uttal. I användarvägledningen skulle dock information kunna ges om att ordboken (i huvudsak) anger lexikalt uttal och att den omfattande geografiska variation som föreligger i talat språk inte redovisas i ordboken.

I *Lexin* ges utförliga uttalsupplysningar för samtliga ord som står i lemmaposition, dvs. även ord som har regelbundet uttal. För fyra ord – *det* (pron.), *och*, *jag* och *med* – ges också en reducerad uttalsform. I en inlärorordbok av denna typ borde reducerade former ges för fler vanliga funktionsord som ofta återkommer i de ”yttrandepaket” Kjellin (2002: 125) beskriver (infinitivmärket *att*, kopulan *är* etc.). Sådana upplysningar skulle kunna kasta välbehövt ljus över dessa ”småord”, som i invandrarundervisningen ofta uttalas övertydligt eller i vissa fall inte alls.

Denna uppsats har ägnats åt de upplysningar som ges om reduktionerna i svenskan i olika typer av ordböcker. Ett ämne för kommande undersökningar skulle kunna vara hur information om uttalet av ord i sammanhängande tal kan ges på andra sätt. I den elektroniska inlärorordboken *Lexin* skulle t.ex. hela språkexempel kunna läsas in, och möjlighet skulle också kunna ges för användaren att spela in exempelmeningar och jämföra sitt eget uttal med det förinspelade. Inläraren skulle då kunna notera skillnaden mellan ord- och satsprosodi och tillägna sig de enskilda orden så som de – i sitt sammanhang – låter.

Referenser

Tryckta källor

- Allén, Sture 1971. *Nusvensk frekvensordbok baserad på tidningstext. Lemman = Lemmas.* (Data linguistica 4.) Stockholm: Almqvist & Wiksell international.
- Anderson-Hsieh, Janet, Ruth Johnson & Kenneth Koehler 1992. The relationship between native speaker judgements of nonnative pronunciation and deviance in segmental, prosody, and syllable structure. *Language Learning*, 1992:42(4). S. 529–555.
- Bannert, Robert 1979. *Ordprosodi i invandrarundervisningen.* (Praktisk lingvistik 3.) Lund: Lunds universitet, Institutionen för lingvistik.
- Bannert, Robert 2004. *På väg mot svenskt uttal.* 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Benson, Morton, Evelyn Benson & Robert Ilson 1986. *Lexicographic description of English.* (Studies in Language Companion Series 14.) Amsterdam: Benjamins.
- Bruce, Gösta 1974. Tonaccentregler för sammansatta ord i några sydsvenska stadsmål. I: Platzack, Christer (red.), *Svenskans beskrivning* 8. S. 62–75.
- Bruce, Gösta 2010. *Vår fonetiska geografi. Om svenskans accenter, melodi och uttal.* Lund: Studentlitteratur.
- Bruce, Gösta 2012 [1998]. *Allmän och svensk prosodi.* Lund: Lunds universitet, Institutionen för lingvistik.
- Elert, Claes-Christian 1981. *Ljud och ord i svenskan.* 2. Stockholm: Almqvist & Wiksell international.
- Elert, Claes-Christian 1997. Inledning. I: NSU. S. 10–41.
- Fant, Gunnar & Anita Kruckenberg 1994. Notes on stress and word accent in Swedish. I: STL-QPSR, 35:2–3. S. 125–144. <<http://www.speech.kth.se/qpst/>> Hämtad: 2013-01-12.
- Fraser, Helen 1997. Dictionary pronunciation guides for English. *International Journal of Lexicography*, 10:3. S. 181–208.
- Garlén, Claes 2003. Se SSNU.
- Gellerstam, Martin 1999. LEXIN – lexikon för invandrare. *Lexico-Nordica* 6. S. 3–18.

- Gove, Philip Babcock 2000 [1993]. *Webster's third new international dictionary of the English language. Unabridged*. Editor in chief, Philip Babcock Gove and the Merriam-Webster Editorial Staff. Köln: Könenmann.
- Gårding, Eva 1974. *Kontrastiv prosodi*. Lund: Gleerup.
- Gårding, Eva 1979. *Optimering av svenskt uttal*. (Praktisk lingvistik 1.) Lund: Lunds universitet, Institutionen för lingvistik.
- Hedelin, Per 1997. Se NSU.
- Hedlund, Cecilia 2008. Prosodi och stavelsestruktur i nordsamiskan. I: Larsson, Lars-Gunnar & Torbjörn Söder 2008 (utg.). *Váimmus čiegan sániid – I hjärtat gömmer jag orden. Samiskt symposium till minne av Annika Jansson den 4–5 februari 2005*. (Opuscula Uralica 9.) Uppsala: Uppsala universitet, Institutionen för moderna språk. S. 22–34.
- Holmegaard, Margareta & Roger Källström 1993. Uttal och uttalsundervisning. I: Cerú, Eva (red.), *Svenska som andraspråk. Lärarbok 2*. 2. uppl. Stockholm: Natur och kultur, Utbildningsradion. S. 201–224.
- Hult, Anki 2008. Användarna bakom loggfilerna – redovisning av en webbenkät i Lexin on line Svenska ord. *LexicoNordica* 15. S. 73–91.
- Jackson, Howard 2002. *Lexicography. An introduction*. London: Routledge.
- al-Kasimi, Ali M. 1977. *Linguistics and bilingual dictionaries*. Leiden: Brill.
- Kjellin, Olle 1995. *Svensk prosodi i praktiken. Instruktioner och övningar i svenskt uttal, speciellt språkmelodin*. 9. uppl. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Kjellin, Olle 1998. Per Hedelin: *Norstedts svenska uttalslexikon* [recension]. *LexicoNordica* 5. S. 173–177.
- Kjellin, Olle 2002. *Uttalet, språket och hjärnan. Teori och metodik för språkundervisningen*. Uppsala: Hallgren & Fallgren.
- Landau, Sidney I. 2001. *Dictionaries. The art and craft of lexicography*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lexin* = Lexins enspråkiga svenska elektroniska ordbok <<http://lexin2.nada.kth.se/sve-sve.html>>
- Malmberg, Bertil 1984. *Svensk fonetik*. 4. uppl. Lund: Gleerup.
- Malmgren, Sven-Göran 1992. Om tonaccent i centralsvenskt standard-språk – och i svenska ordböcker. I: *Svenskans beskrivning 19. Förhandlingar vid Nittonde sammankomsten för svenskans beskrivning, Stockholm den 2–3 april 1992*. Utgivare Staffan Hellberg, Ulla-Britt

- Kotsinas, Per Ledin och Inger Lindell. Lund: Lund University Press. S. 206–214.
- Nationalencyklopedins ordbok* 1995–1996. Band 1–3. Utarbetad vid språkdata, Göteborgs universitet. Höganäs: Bra böcker.
- Nationalencyklopedins ordbok* 2004. Utarbetad vid språkdata, Göteborgs universitet. Malmö: Bra böcker.
- Norstedts stora engelsk-svenska ordbok* 2000. Tredje uppl. Stockholm: Norstedts ordbok.
- NSU = *Norstedts svenska uttalslexikon* 1997. Per Hedelin. Stockholm: Norstedt.
- Riad, Tomas 2009. *Prosodi i svenskans ordbildning och ordböjning*. <[http://www.nordiska.su.se/polopoly_fs/1.29929.1320939953!/Proso diOrdbildningRiadNov12.pdf](http://www.nordiska.su.se/polopoly_fs/1.29929.1320939953!/Proso%20diOrdbildningRiadNov12.pdf)> Hämtad 2012-07-04.
- SAG I–II = *Svenska Akademiens grammatik* 1999. Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson. Stockholm: Norstedts.
- SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* 2009. Utarbetad vid redaktionen för Svenska Akademiens samtidsordböcker, Lexikaliska institutet, Institutionen för svenska språket, Göteborgs universitet. Stockholm: Norstedt [distributör].
- SSNU = *Svenska språknämndens uttalsordbok* 2003. Utarbetad av Claes Garlén, Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Svensén, Bo 2004. *Handbok i lexikografi. Ordböcker och ordboksarbete i teori och praktik*. 2. uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien* 2009. Se SO.
- Teleman, Ulf 2008. *Svenska för danskar*. Köpenhamn: Roskilde Universitetsforlag.
- Ternes, Elmar 1989. Die phonetischen Angaben im allgemeinen einsprachigen Wörterbuch. I: Hausmann, Franz Josef, Oskar Reichmann, Herbert Ernst Wiegand & Ladislav Zgusta (Hrsg.) 1989–91. *Wörterbücher. Dictionaries. Dictionnaires*. S. 508–518.
- Thorén, Bosse 2008. *The priority of temporal aspects in L2-Swedish prosody. Studies in perception and production*. Stockholm: Department of Linguistics. Stockholm University.
- Thorén, Bosse 2009. Inte utan konsonantlängd – svenskt uttal i ett andraspråksperspektiv. I: *Svenskans beskrivning 30*, Institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet. <http://www.bossethoren.se/bosse_inte_utan_kons_l_ngd.pdf> Hämtad 2012-12-18.

Elektroniska källor

<<http://lexin2.nada.kth.se/sve-sve.html>>

<<http://www.skolverket.se/>>

<<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/grundskoleutbildning/laroplaner/grundskolan/modersmal>> Hämtad 2012-12-18.

<<http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/sva?subjectCode=SVA>> Hämtad 2012-12-18.

<https://svn.spraakdata.gu.se/sb-arkiv/pub/frekvens/stats_SUC2.txt>

<<http://spraakbanken.gu.se/swe/resurser/suc>>

<<http://spraakbanken.gu.se/korp/>>

Bilaga 1

Ljudsymboler i urval

SSNU (fritt efter ordbokens användarvägledning)

Vokalsymboler

*Långa vokaler i
betonade stavelser*

i: vis
e: hes
ɛ: läs
æ: här
y: lys
ø: lös
œ: hör
ʉ: lus
u: mos
o: lås
ɒ: vas

*Korta vokaler i
betonade stavelser*

ɪ viss
ɛ fett
ɛ sätt
æ märr
ʏ hyss
œ löss
œ dörr
ə buss
ʊ ost
ɔ oss
a vass

Övriga vokalsymboler [exempel]

ə vatten, papper, enkel, kaffe
e etapp, seans, teater

Prosodiska symboler

Innebörd	Exempel
˘ grav accent	katter kàt:ər
ˈ huvudbetonad stavelse	paket pa'ke:t
ˌ bibetonad stavelse	paketcykel pa'kè:t, syk:əl
: långt ljud i betonad stavelse	mål, moll mo:l, møl:
˙ långt ljud vid rytmisk fram- hävning av obetonad stavelse	måleri mo'le'ri:

NSU (fritt efter ordbokens användarvägledning)

[a]	a i <i>hatt</i>
[ɑ:]	a i <i>mat</i>
[e:]	e i <i>vet</i>
[ɛ]	e i <i>vett</i>
[ə]	trycksvagt e som i <i>bonde</i>
[ɛ:]	ä i <i>rät</i>
[ɛ̃]	ä i <i>rätt</i>
[i:]	i i <i>vit</i>
[ɪ]	i i <i>vitt</i>
[o:]	å i <i>år</i> , o i <i>kol</i>
[ɔ]	å i <i>mått</i> , o i <i>komma</i>
[ø]	u i <i>hund</i>
[ɔ:]	o i <i>bod</i>
[ʊ]	o i <i>ost</i>
[u:]	u i <i>hus</i>
[ʊ̃]	u i <i>rutin</i>
[y:]	y i <i>byta</i>
[ɻ]	y i <i>bytta</i>
[æ(:)]	ä i <i>bära</i> , ä i <i>kärra</i>
[ø:]	ö i <i>sjö</i>
[ø̃]	ö i <i>höst</i>
[œ(:)]	ö i <i>bör</i> , i <i>förr</i>
[:]	tecken för längd, t.ex. i <i>hal</i> ['ha:l] och <i>hall</i> ['hal:]
[˙]	tecken för halvlängd, t.ex. i <i>barndaghem</i> ['ba:ŋ˙, dɑ˙g.hɛm:]
[˘]	akut tonaccent, t.ex. i <i>böcker</i> ['bøk:ər]
[˘]	grav tonaccent, t.ex. i <i>läsa</i> ['lɛ:sa]
[˘]	starkt bitryck, t.ex. i <i>lärobok</i> ['læ:ro˘.bɔ:k]
[˘]	svagt bitryck, t.ex. i <i>deklaration</i> [˘, dɛklara'fjɔ:n]
[˘]	sammansättningsfog, t.ex. i <i>uttalslexikon</i> ['u:˘, ta˘ls˘.lɛksikɔn]

Bilaga 2

Antalet reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, Lexin och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0. L = enbart lexikalt uttal anges. Streck (-) = ingen uttalsangivelse.

	NSU	SSNU	Lexin	SO	Totalt
och (konj.)	3	2	1	1	7
i (prep.)	1	2	L	-	3
en (det.)	1	L	L	L	1
av (prep.)	2	L	L	-	2
är (verb)	5	1	L	-	6
som (pron.)	L	L	L	L	0
att (inf.märke)	3	2	L	-	5
på (prep.)	2	L	L	-	2
att (subj.)	1	L	L	-	1
med (prep.)	3	L	1	-	4
det (pron.)	7	2	1	-	10
för (prep.)	3	L	L	-	3
inte (adv.)	3	L	L	L	3
till (prep.)	4	L	L	-	4
den (det.)	L	L	L	L	0
har (verb)	L	L	L	-	0
ett (det.)	L	L	L	-	0
han (pron.)	L	L	L	L	0
var (verb)	3	L	L	-	3
som (konj.)	L	L	L	L	0
de (det.)	2	2	L	-	4
om (prep.)	L	L	L	L	0
kan (verb)	L	L	L	-	0
jag (pron.)	3	3	1	-	7
man (pron.)	L	L	L	L	0
eller (konj.)	L	L	L	L	0
hade (verb)	1	L	L	-	1
från (prep.)	1	L	L	-	1
det (det.)	2	2	-	-	4
vi (pron.)	L	L	L	-	0
men (konj.)	L	L	L	L	0
de (pron.)	3	2	L	-	5
hon (pron.)	L	L	L	L	0
också (adv.)	2	L	L	L	2
så (adv.)	1	L	L	-	1
skulle (verb)	L	L	L	-	0
den (pron.)	3	L	L	L	3

	NSU	SSNU	<i>Lexin</i>	SO	Totalt
vid (prep.)	4	L	L	-	4
under (prep.)	L	L	L	L	0
när (adv.)	3	L	L	-	3
vara (verb)	4	L	L	L	4
om (subj.)	L	L	L	L	0
finns (verb)	L	L	L	-	0
mot (prep.)	1	L	L	-	1
bara (adv.)	L	L	L	L	0
får (verb)	-	L	L	-	0
nu (adv.)	2	L	L	-	2
ska (verb)	1	L	L	-	1
skall (verb)	2	L	L	-	2
genom (prep.)	L	L	L	L	0
Totalt	76	18	4	1	99

Bilaga 3

Reducerade uttalsformer i NSU, SSNU, Lexin och SO för de 50 mest frekventa orden i SUC 2,0. Ord sorterade på antal reducerade uttalsformer (RU). L = enbart lexikalt uttal anges. Streck (-) = ingen uttalsangivelse.

RU	NSU	SSNU	Lexin	SO
7	det (pron.)			
5	är (verb)			
4	till (prep.) vid (prep.) vara (verb)			
3	och (konj.) att (inf.märke) för (prep.) inte (adv.) var (verb) jag (pron.) de (pron.) den (pron.) när (adv.) med (prep.)	jag (pron.)		
2	av (prep.) på (prep.) de (det.) det (det.) också (adv.) nu (adv.) skall (verb)	och i (prep.) att (inf.märke) det (pron.) de (det.) det (det.) de (pron.)		
1	i (prep.) en (det.) att (subj.) hade (verb) från (prep.) så (adv.) mot (prep.) ska (verb)	är (verb)	och (konj.) med (prep.) det (pron.) jag (pron.)	och (konj.)
L	som (pron.) den (det.) har (verb) ett (det.) han (pron.) som (konj.) om (prep.)	en (det.) av (prep.) som (pron.) på (prep.) att (subj.) med (prep.) för (prep.)	i (prep.) en (det.) av (prep.) är (verb) som (pron.) att (inf.märke) på (prep.)	en (det.) som (pron.) inte (adv.) den (det.) han (pron.) som (konj.) om (prep.)

	NSU	SSNU	<i>Lexin</i>	SO
L (forts.)	kan (verb)	inte (adv.)	att (subj.)	man (pron.)
	man (pron.)	till (prep.)	för (prep.)	eller (konj.)
	eller (konj.)	den (det.)	inte (adv.)	men (konj.)
	vi (pron.)	har (verb)	till (prep.)	hon (pron.)
	men (konj.)	ett (det.)	den (det.)	också (adv.)
	hon (pron.)	han (pron.)	har (verb)	den (pron.)
	skulle (verb)	var (verb)	ett (det.)	under (prep.)
	under (prep.)	som (konj.)	han (pron.)	om (subj.)
	om (subj.)	om (prep.)	var (verb)	vara (verb)
	finns (verb)	kan (verb)	som (konj.)	bara (adv.)
	bara (adv.)	man (pron.)	de (det.)	genom (prep)
	genom (prep)	eller (konj.)	om (prep.)	
		hade (verb)	kan (verb)	
		från (prep.)	man (pron.)	
		vi (pron.)	eller (konj.)	
		men (konj.)	hade (verb)	
		hon (pron.)	från (prep.)	
		så (adv.)	vi (pron.)	
		också (adv.)	men (konj.)	
		skulle (verb)	de (pron.)	
		den (pron.)	hon (pron.)	
		vid (prep.)	så (adv.)	
		under (prep.)	också (adv.)	
		när (adv.)	skulle (verb)	
		om (subj.)	den (pron.)	
		vara (verb)	vid (prep.)	
		finns (verb)	under (prep.)	
		mot (prep.)	när (adv.)	
		bara (adv.)	om (subj.)	
		får (verb)	vara (verb)	
		nu (adv.)	finns (verb)	
		ska (verb)	mot (prep.)	
		skall (verb)	bara (adv.)	
		genom (prep.)	får (verb)	
			nu (adv.)	
			ska (verb)	
			skall (verb)	
			genom (prep.)	
-	får (verb)		det (det.)	i (prep.)
				av (prep.)
				är (verb)
				att (inf.märke)
				på (prep.)
				att (subj.)
				med (prep.)

	NSU	SSNU	<i>Lexin</i>	SO
- (forts.)				det (pron.) för (prep.) till (prep.) har (verb) ett (det.) var (verb) de (det.) kan (verb) jag (pron.) hade (verb) från (prep.) det (det.) vi (pron.) de (pron.) så (adv.) skulle (verb) vid (prep.) när (adv.) finns (verb) mot (prep.) får (verb) nu (adv.) ska (verb) skall (verb)
